

www.lilleskolerne.dk
En sammenslutning
af frie grundskoler

Ny Kongensgade 10, 1
1472 København K
Telefon 3330 7920
Telefax 7020 2643

Redaktør:
Peter Højgaard Pedersen
Udgiver: Lilleskolerne
Journalist: Per Vinther
Foto: Thomas Lillevang
Layout: Kasper Lorentzen
ISSN: 1604-5157

Musikken spiller

*"Lilleskolen" på banen igen
"LilleskoleNyt" bliver til "Lilleskolen"*

Hvordan kan vi sprede viden om de mange spændende ting, der foregår rundt om på medlemsskolerne? Hvordan kan overvejelserne bag og erfaringerne med nye initiativer bringes videre til inspiration for andre?

Selvsyn og det personlige møde er naturligvis det højeste; men sjældent muligt. Papir, billede og lyd kan formidle indtryk, give viden og inspirere til at gøre noget selv. Det er i hvert fald håbet, når vi nu vælger at transformere sammenslutningens papirbårne nyhedsbrev LilleskoleNyt til "Lilleskolen" – med det formål at afprøve værdien af et skoletidsskrift henvendt til medarbejdere, bestyrelsesmedlemmer og interesserede forældre.

Transformeringen er et naturligt led i udviklingen af sammenslutningens informations- og udgivelsesvirksomhed. Siden det gamle "Lilleskolen" stoppede som pædagogisk magasin med nr. 35 i 2003, har der ikke været et sted, der havde til formål at beskæftige sig med lilleskolernes pædagogiske praksis, skolernes udvikling og erfaringer med

nye tiltag. Vi tror det har været savnet – om det nye skoletidsskrift "Lilleskolen" rammer plet vil vise sig. Nu skal det forsøges.

Vi lægger ud med en lilleskole-klassiker: Musik. Med udgangspunkt i en skole, der har valgt at gøre musik til en bærende søjle i skolens undervisning og dannelsesmiljø, belyses musikkens betydning for læring, dannelse og udvikling af kompetencer af blandt andre en hjerneforsker, en førende ledelsesteoretiker og en psykolog og læge.

Hvad så med nyhedsbrevet, som navnlig har været henvendt til skolernes bestyrelsesmedlemmer? Her moderniserer vi. Fremover vil bestyrelsesmedlemmer modtage "Bestyrelsesposten" som er vores nye digitale nyhedsbrev til bestyrelserne. Til skolernes daglige ledelse vil det digitale nyhedsbrev "E-Nyt" om kort tid skifte navn til "Skoleposten", som normalt vil udkomme hver tirsdag.

Jo, der sker noget – musikken spiller på mange niveauer! God læselyst – og god sommer!

Redaktionen,
v. Peter Højgaard Pedersen

Indhold

2 Musikken som lokomotiv.
- 125 uf af 170 elever går
til musik.

3 Et positivt læringsmiljø.
Forældre og bestyrelse
på Børnenes Friskole er
glade for musikprofilen.

6 Et fantastisk musikboom.
På Børnenes Friskole har
en målrettet satsning
på musik givet resultater.

9 Musik er også vigtig

12 Musik er vigtigt for
mennesket.

14 Musik er også vigtig.

17 En verden af musik.
Århus Friskole har altid
været meget stærke på
musik og bevægelse.

Alle artikler i dette num-
mer af Lilleskolen er
skrevet af journalist
Per Vinther.

Tryk: Als Offset ApS
ISO 14001 miljøcertificeret

A young woman with her hair in a bun, singing into a microphone. She is wearing a light-colored t-shirt with a graphic design. The background is dark and out of focus.

Musikken som lokomotiv

Ud af 170 elever fra børnehaveklassen til 9. klasse på Børnenes Friskole går over 125 elever til musik. Enten i skolens flagskib – bigbandet – eller på valghold, i klassen eller til enkeltundervisning. Med andre ord blomstrer musiklivet i den grad på skolen. Det er faktisk blomstret så meget på få år, at rammerne til al denne kreativitet er blevet for små, så bestyrelse, ledelse og lærere er i fuld gang med at skabe større og bedre rammer for musikken i form af en tilbygning eller et helt nyt musikhus.

Musikken har med andre ord skabt et positivt problem. Musikken har også givet skolen nye muligheder, identitet og stolthed. Musiklivet har skabt en kæmpe udvikling omkring det sociale på tværs af alder og køn, og har i den grad skabt sociale kompetencer, fællesskab og samhørighed. Både hos den enkelte og i det store fællesskab.

Det kulminerede foreløbigt ved en støttefest i foråret, hvor Børnenes Friskole inviterede bands fra alle de århusianske friskoler og nogle gymnasier til at spille. Og selvfølgelig med skolens eget bigband på scenen. Dette arrangement var både udadtil og indadtil et forsøg på at sætte fokus på den kvalitet, musikundervisningen har på Børnenes Friskole.

I evalueringen af festen var der generelt bred enighed om, at det var alletiders initiativ, der satte skolen på det musikalske landkort i Århus. Det er første gang en sådan fest er afholdt på skolen, og det er også første gang, at bands og unge fra forskellige skoler i Århus mødtes på tværs for at lytte og blive inspireret af hinanden. Festen gav så mange positive tilbagemeldinger, at skolen har besluttet, at musikfesten bliver en fast begivenhed hvert år.

Børnenes Friskole har en deltidsansat musiklærer samt en fast lærer, der dækker noget af musikken. Derudover har skolen ansat timelærere til bigband, instrumentalundervisning mm.

Et positivt læringsmiljø

Et positivt læringsmiljø

Forældre og bestyrelse på Børnenes Friskole er glade for musikprofilen. Det både brander skolen og giver stor identitet og selvtillid. Og ikke mindst giver det et super læringsmiljø

»Jeg er som forældre glad for musikken som et kreativt alternativ til f.eks. tv, computer, Playstation og andre stillesiddende aktiviteter. Mine to børn ønskede skolen bla. pga musikken, da de skiftede skole hertil. Jeg er desuden som bestyrelsesmedlem meget interesseret i, at skolen får et musikalsk ry, da det viser sig at være noget, århusianerne vælger skole efter,« mener Nanna Bach, mor til to børn, bestyrelsesmedlem og formand for skolens musikudvalg. Et udvalg, der også er noget nyt i skolens historie, da det blev oprettet for et år siden.

Hun fremhæver dygtige, engagerede lærere, hvoraf flere selv er udøvende musikere, som en forklaring på, hvorfor musikmiljøet er så godt.

»Det er klart inspirerende for børnene, ligesom det, at de store børn lærer de små at spille, er det. De dygtige ældre elever er gode forbilleder for de yngre, og glæden ved musikken virker afsmittende – det skaber et meget positivt lærings miljø,« understreger hun.

Sofie Marcuslund er forældre til to børn på skolen og nyvalgt til bestyrelsen. Hun giver meget af æren for musikens opblomstring til en ildsjæl af en musiklærer.

»Starten på opblomstringen af musik på BØF er vel sket med ansættelsen af en meget engageret musiklærer, der selv har fødderne godt plantet i musikverdenen, og som lever og ånder for musikken. Han udstråler virkelig lyst til at lave musik med børnene. Dertil kommer, at man har delt klasserne op i musiktimerne, så der kun er ca. ni elever til undervisningen, hvilket gør det nemmere at nå rundt til alle elever, med større sandsynlighed for succes for den enkelte elev og samlet,« mener hun.

Kommende numre af Lilleskolen

Redaktionen planlægger temaer om projektfællesskaber og partnerskab, om Lilleskolefestivalen og om fremtid og faglighed set i lyset af test- og PISA-diskussionerne.

Musik, sprog og kreativitet

Tina Røndrup Kilburn er mor til en datter på skolen. Hun har også børn, der er gået ud af skolen, hun har siddet i bestyrelsen i mange år og er i dag formand.

Hun pointerer musikens indvirkning på den kreative del af hjernen og dermed en åbner for andre fag som f.eks. sprog.

»Musik spiller en central rolle, fordi den stimulerer vores højre hjernehalvdel, og vi derved får en større del af vores opmærksomhed og hukommelse til vores rådighed. Højre hjernehalvdel bruges nemlig også til sprog og kreativitet. Børn og voksne er sammen med i en skabende proces, og børnene får muligheden for at deltage i et udøvende musik fællesskab, der er vigtigt for børns udvikling af generel kreativ tænkning,« mener hun.

Både hun, Nanna Bach og Sofie Marcuslund mener, at musik har indflydelse på faglighed, kreativitet, sprog, fællesskab, identitet, dannelse og kommunikation. I større eller mindre grad.

»Jeg har for nylig hørt, at når man lytter og beskæftiger sig med musik, bliver det samme center i hjernen aktiveret, som aktiveres, når man udvikler sprog. Dermed bliver det også lettere at lære sprog, når man har meget musik i sin hverdag,« understreger Sofie Marcuslund.

Musik gør glad

»Derudover kommer både kreativiteten og kommunikationen i spil, når børnene skal samarbejde om at nå frem til et fælles musiknummer, de senere kan præsentere. Det styrker især fællesskabet, når det som holdet har arbejdet på i lang tid i musiklokalet, bliver fremført for hele skolen, og dem der klapper højest, er den anden halvdel af klassen!,« siger Sofie Marcuslund.

Nanna Bach udtrykker det på denne måde:

»Musik har indflydelse på det hele. Musik gør glad, giver energi, udfordrer. Det lærer os at lytte, at udtrykke og samarbejde og fremviser og efterbeholder.«

De er alle tre enige om, at musikken har skabt et fællesskab ud over det sædvanlige. Noget som profilerer skolen og den enkelte.

»Skolen kan præsentere sig udadtil via musikken, som er ret virksom til at gøre opmærksom på sig selv på en glad og livsbekræftende måde. Derudover kan alle på skolen nyde godt af god underholdning til skolens arrangementer og i hverdagen. For det enkelte barn er det meget identitetsskabende at være en del af et musikalsk fællesskab, især for de børn, der spiller udover skoletiden. De bliver også meget opmærksomme på andre musikalske fællesskaber, der ligger udenfor skolen, og de får lyst til at være en del af dem. De oplever at musikken kan bruges til at møde nye mennesker med,« mener Sofie Marcuslund.

Et springbræt for andre fag

Tina Røndrup Kilburn pointerer som formand, at man skal huske på, at alle ikke nødvendigvis er vilde med musik, og det derfor er vigtigt at være opmærksom på andre kreative fags betydning.

»Her kan musikken dog måske være et springbræt til at åbne op for en skole med mulighed for mange kreative ting, så som billedkunst, teater, bevægelse og dans, træværksted og andre kreative håndværksfag.«

De konstaterer også, at når man prioriterer et område som f.eks. musikken, får folk øje på det, forholder sig til det, opdager glæden og mulighederne ved det. Når mange nok så er positivt interesserede, får man lyst til at udvikle området. Fordi det giver mening, at stå sammen om noget, der bringer så mange gode oplevelser og en fantastisk glæde.

»Med musik lærer den enkelte at være i nuet og koncentrere sig om sit bidrag til fællesskabet. Musik bidrager til en forståelse for, at alles indsats er lige vigtigt for at kunne præstere noget rigtig fedt sammen.«

A young woman with long, wavy blonde hair is shown in profile, focused on playing a digital piano. She is wearing a light-colored, sleeveless top and dark pants. The piano is a black digital model with a control panel on the right side. In the background, another person is partially visible, also appearing to be engaged in a musical activity. The setting is a bright, well-lit room, likely a music classroom or practice room, with a window in the background.

Et fantastisk musikboom

For skoleledelsen på Børnenes Friskole har en målrettet satsning på musik givet resultater på få år. "Børn har i musik fundet nye evner og egenskaber i sig selv. Vi har børn, der har sprængt deres egen skal og andres forventninger. For nogle er det en genfødsel, og de er kommet enormt stærke ud - de har fundet en side i sig selv, de ikke havde kendt"

Børnenes Friskole var lukningstruet i 1993, da børnetallet kun lige akkurat opfyldte lovens krav. I 1999 brændte skolen så ned til grunden ved en påsat brand. I et år blev børnene undervist andre steder, bl.a. i længerne til en gård, som en af forældrene havde. Den nye skole stod klar til skolestart i 2000, og i februar 2001 tiltrådte Jens Mose som ny skoleleder. Han kom fra Ådalens Efterskole, som han var med til at starte i 1981.

Han var også i sin tid med til som forældre at grundlægge Børnenes Friskole, og de kreative fag var prioriteret højt fra starten. Men det var først med Jens Moses ansættelse, at der for alvor kom gang i musikken.

»Vi fik musik på skemaet i 2001, vi lavede musical i 2002, hvor alle børn og voksne var med. Vi indførte valgfagsordning med bl.a. musik for de store, og det havde ikke været der før. Musikken vokser, og i august 2003 ansatte vi så en "kunstner" – altså én der ikke skal ha' en fast klasse, have samtaler mm. Med andre ord en musiklærer, der er ansat på deltid. I foråret 2004 går det op for mig, at børnene herfra står i kø til musikskoler flere steder i Århus. Det må vi gøre noget ved, tænkte jeg. Vi spurgte så alle forældrene, om de var interesseret i mere musikundervisning, og de synes det ville være fedt med noget mere musik og undervisning af deres børn. Så fik vi bigband, instrumentalundervisning mm. Det er vokset lige siden, og rigtig mange børn har musik. Det er bare skønt, og musikken sniger sig mere og mere ind alle steder helt naturligt og af sig selv,« siger Jens Mose.

Mere selvværd og selvtillid

Musik er på få år med i alle fester på skolen, og børnene spiller for hinanden.

»Det er selvforstærkende, alle bakker op om det, og børnene oplever, at de bliver værdsat.

Vi har plantet frø, støttet det, og hele tiden udviklet det. Det er et fantastisk boom, der har givet stolthed og identitet,« understreger Jens Mose og souschef Sanne Fleckner.

Skolen har fundet lærere til børnene på de forskellige instrumenter, bigbandet spiller som noget nyt jobs ude i byen, og cirka 60 børn går til frivillig musik efter devicen "skolen lægger lokaler til, forældrene betaler."

»Skolen er rykket en klasse op i selvværd, og forældrene roser og bakker musikken op. Kvaliteten er højnet, og mavefornemmelsen siger "Det er godt det her" – det er den gode historie. Børnene og skolen får en oplevelse af at spille – det fungerer,« mener Jens Mose.

Ud over, at musikken i sig selv er en klar forstærkning, er den blevet integreret i mange projekter, events mm. Desuden er skolen begyndt at bruge musikken aktivt i samarbejde med andre friskoler. F.eks. afholdt skolen sidste år en slags "mellemlin festival" for 4-5 friskoler, der spillede for hinanden. Deltagelse på Lilleskolefestival er også blevet et stort aktiv for skolen, ligesom bigbandet ofte bliver inviteret til at spille andre steder. Det bygger med andre ord bro mellem skoler og dermed børnene.

»Mange børn oplever, at musik forbinder mennesker. Folk hygger sig og er sammen om det at spille musik. Børn har i musik fundet nye evner og egenskaber i sig selv. Vi har børn, der har sprængt deres egen skal og andres forventninger. For nogle er det en genfødsel, og de er kommet enormt stærke ud. De har fundet en side i sig selv, de ikke havde kendt,« pointerer Jens Mose.

Hele vejen rundt

Hvis man som skole rykker rigtig meget på ét område, kan andre områder føle sig tilsidesat. Derfor er det vigtigt som ledelse at tænke hele vejen rundt.

»Det er uendelig vigtigt, at hvis man rykker stærkt på et ben, som vi har gjort med musik, så skal man huske de andre ben også, så de ikke visner. Det er en ledelsesopgave. En friskole har mange ben, og det kendetegner i det hele taget friskolerne. Men balancen skal være der, og det er derfor vigtigt at sætte det rette fokus.«

Også hos personalet skal der være det rette fokus, så man selv som faglærer føler, at en satsning på musik er til gavn for både det enkelte barn, den enkelte lærer og for skolen som helhed. Hvordan gør man det?

»Personalet skal være med, og de skal mærke og forstå og understøtte, at musik er medskaber katalysator i de kulturelle situationer. F.eks. ved fester, koncerter, fællesarrangementer, musicals, projekter mm. Folk her på stedet er enige om, at musikken er meget bærende og vigtig. Det er ikke nødvendigt at forklare. Musikkens styrke kan mærkes overalt, og det er tydeligt, fordi børn løfter sig andre steder i andre fag. Nogle får større selvværd. Musik er en fjer i hatten, fordi det kreative og de intelligenser vokser,« siger Jens Mose.

»Fordi musikken har boostet så meget her på skolen, er den lokomotiv for de andre kreative fag. Det forstærker alt det andet. F.eks. en kunstudstilling. Musikken er jo kollektivt, et fælles udtryk. Man kan altid få en plads i et bigband og få anerkendelse for at være med – selv med det mindste instrument,« pointerer Sanne Fleckner.

Vi tror på det!

Med musikken er der åbnet nye muligheder og kontaktflader overfor de andre skoler i Århus. De inviterer i stigende grad hinanden til at spille. Med denne succes i ryggen er det hele meget nemmere.

»Vi kan mærke, at der sker noget. Vi tror på det! Ledelsesmæssigt er det også nemmere at realisere andre mål, fordi vi har succes på ét område. Det er nemmere at starte nye ting op med musikkens succes i ryggen,« er både Jens Mose og Sanne Fleckner enige om.

»Vi skal også gøre noget for at fastholde de gode lærere. De bliver behandlet godt, og de lykkes med det, de laver. De betyder meget for Børnenes Friskole, selv om de er løsere ansatte. Den opbakning hele vejen rundt er essentiel,« mener de begge.

Succes'en giver imidlertid også problemer, fordi skolen nu mangler plads og rammer til al den musik. Bestyrelse, ledelse og lærere er derfor i fuld gang med at skabe større og bedre rammer for musikken i form af en tilbygning eller et helt nyt musikhus.

»Der skal jo ske udvikling hele tiden, og vi vil gerne udnytte denne styrke til at skabe nye tilbud. Musikopdragelse er at kommunikere med andre, og vi kunne godt forestille os at udvide det med både timer i studieoptagelse, nodelæring, kor mm. Dramahold satte vi i gang for to år siden, og næste år vil vi starte en billedskole. Det handler alt sammen om at træde frem: at vise noget til andre, fordi man har øvet sig og gjort sig umage. Vi vil gerne lære vores børn at træde frem, at tage ordet, stå frem foran en forsamling. Så vi får børn, der ved, hvad de står for og tør være sig selv. Og her er musik og de kreative fag hjælpemidler og en katalysatorer for det,« understreger Jens Mose.

Musik er også vigtig

”Den borgerlige regering går i den forkerte retning, fordi den ensidigt satser på den intellektuelle intelligens og det rent faglige og målbare. Vi skal i en anden og mere kreativ retning, og her er musik rigtig godt, selv om det ikke kan måles og vejes – på traditionel vis”

Det mener Steen Hildebrandt, professor ved Handelshøjskolen, Århus Universitet. Han er en af landets førende eksperter indenfor viden om ledelse. Han er den mest citerede person i medierne inden for sit område, medlem af flere virksomhedsbestyrelser, faglige komiteer, redaktionsråd m.v. samt tidligere vismand i Kompetencerådet. Virker desuden som konsulent og rådgiver for flere virksomheder og er en ofte benyttet foredragsholder i ledelsesspørgsmål. Har skrevet, redigeret og bidraget til omkring 200 bøger om ledelse, er fagredaktør i ledelse ved Dagbladet Børsen og hovedredaktør af flere af Børsens ledelseshåndbøger.

Foto: Steen Hildebrandt, professor ved Handelshøjskolen i Århus.

Midt i al denne viden om ledelse af landets virksomheder, slår han fast, at musik er utrolig vigtig for alle mennesker. Specielt for børnene i de danske skoler, der i disse tider oplever et bombardement af Pisa-undersøgelser, test, elevplaner, evalueringer og meget mere af samme skuffe. På bekostning af det kreative.

»Musik er vigtigt for alle mennesker. Det musiske er også en intelligens, der stimulerer følelser i mennesker. Det skaber kontakt mellem følelser og hjerte. Det er vigtigt for alle børn at ha' musikoplevelser og musikforståelse, og det er lige så vigtigt som de snævre faglige ting,« mener Steen Hildebrandt.

Han oplever, at skolen er i færd med at bevæge sig væk fra de behov og ønsker, det danske samfund og erhvervslivet har til fremtidens mennesker.

»Det er som om skole og erhverv går i hver sin retning i disse år. Erhvervslivet har behov for kreativitet og innovation, mens undervisningen går den modsatte vej og kun fokuserer på det faglige. Det er et stort problem,« understreger han.

Det kreative mod det faglige

Steen Hildebrandt pointerer, at vi har et meget stærkt udgangspunkt i Howard Gardner's teorier om de otte-ti intelligenser, der i korte træk går ud på, at der er andre intelligenser end den traditionelle logiske og rationelle intelligens, og hans teori fra 80'erne gav et helt nyt syn på intelligens, som bl.a. inkluderer en musisk, rumlig, kropslig, følelsesmæssig, social, naturalistisk, kreativ og eksistentiel intelligens udover den matematiske og sproglige intelligens.

Howard Gardner definerer intelligens som "evnen til at løse problemer eller skabe produkter, som er værdsat i en eller flere kulturer," og forklarer videre, at de forskellige intelligenser sjældent arbejder uafhængigt af hinanden. I stedet bruges de på samme tid og komplementerer tit hinanden.

Det er netop Steen Hildebrandt's pointe, og han mener, at vi som samfund bør forholde os aktivt til de forskellige intelligenser.

»Tag stilling til dette syn på intelligens. Vi har styrker på alle de områder, og det er vores og samfundets udfordringer og mulighed. Den borgerlige regering går i den forkerte retning, fordi den satser ensidigt på det snævert faglige. Vi skal i en anden retning, og musik er rigtig godt, selv om det jo ikke kan måles og vejes på samme måde, som vi måler f.eks. den intellektuelle intelligens. Men hvad gør det? Musik skal derfor ses med nogle andre begreber og skalaer, og det skal bedømmes og måles med andre ord og termer,« understøtter Steen Hildebrandt.

De kreative intelligenser er noget, vi som samfund skal leve af i fremtiden. Derfor skal de respekteres og opprioriteres i stedet for at fjernes i de danske skoler.

Høre hinandens stemmer

Steen Hildebrandt nævner biskop Jan Lindhardt, der engang sagde:

"Det er høresansen, der er med til at bære de fællesskaber, vi har. Man skal høre stemmen, ellers kommer man ikke i stemning. Du skal høre din stemme sammen med andre, så er du klar til at modtage".

»Vi har jo glemt at synge i Danmark, og det er skidt, at vi ikke kan synge sammen. Sang forbinder mennesker i sociale fællesskaber. Der har i det hele taget været en nedgradering af sang og musik igennem mange år, og det er dårligt,« mener Steen Hildebrandt.

Han mener vi i langt højere grad skal synge og spille sammen i fællesskaber – også i erhvervslivet.

»Et godt arbejde og en god arbejdsplads afhænger af, hvor godt de pågældende mennesker er socialt og følelsesmæssigt stemt i forhold til hinanden.«

I forhold til skolen gælder akkurat det samme.

»En kreativ skole er en skole, hvor det enkelte barn er i kontakt med sig selv. Er i et fællesskab, hvor der er gode relationer mellem børn og voksne. Gennem musik, dans, drama og kreativitet, hvor man kommer tæt på hinanden. Det at røre ved hinanden har også stor værdi. Det er der mange mennesker, der ikke kan, og det betyder utroligt meget. Mange mennesker er i virkeligheden følelsesmæssigt og socialt handicappede, og det kan man sagtens være, selv om man får striber af 13-taller i karakterer. De sociale og følelsesmæssige, de kreative og musiske intelligenser bliver vigtigere og vigtigere. Vi skal have alle intelligenser med, respektere alle intelligenser,« understreger Steen Hildebrandt.

Musik er vigtigt for mennesket

Han har musik på hjernen. Har spillet bas i hele sit liv. Hjerneforskeren og jazzmusikeren Peter Vuust har siden 2002 været ansat af Det Jyske Musikkonservatorium og som én af de få herhjemme forsket i, hvordan musik påvirker vore hjerner. Det undrer hjerneforskerne, at musik overhovedet findes - at musikken har overlevet evolutionen

»Musik er vigtigt for at blive et helt menneske. Musik er en god afveksling i en skolehverdag, og som barn har man meget brug for de kreative fag. Det er ærgerligt, at man skærer musik væk i skolerne. Musikken kan meget mere end at understøtte de andre fag,« siger Peter Vuust.

Hjerneforskerne kan se, at man bliver klogere at spille musik, og nu er lægerne begyndt at dosere musik som medicin til psykisk syge.

Peter Vuust mener, at musikken hjælper os til at få følelsesmæssigt fodslag, det giver fællesskab. Han tror mest på, at musikken har overlevet evolutionen, fordi den hjælper med en social afstemning af følelser. Musik kan noget, som sproget ikke kan, og det er at kommunikere sammen i større grupper, og i evolutionsmæssig sammenhæng er det jo vigtigt, at gruppen kan arbejde sammen.

»Ud fra en biologisk forskning handler det om at vise, at musikken ud fra et overlevelsessynspunkt må have en betydning. Den er der jo endnu og eksisterer i bedste velgående,« understreger han.

Han har de seneste år scannet hjerneaktiviteten på musikere og ikke-musikere, mens de lyttede til musik - og scanningerne tyder på, at egenskaberne for sprog og musik overlapper hinanden. På den måde opstår der en synergi-effekt mellem de to.

»Min forskning viser, at der er sammenfald i hjernen mellem sprog og musik. Derfor er det farligt, at man skærer ned på musikundervisningen i skolen og i gymnasiet, fordi det kan være vejen til bedre færdigheder. Men musikken er selvfølgelig i sig selv grund nok til at beskæftige sig med den. Musik er en egenskab, et sprog, som kun mennesket har, og det er samtidigt noget af det, mennesker nødigst vil undvære, siger undersøgelser.«

Musikken skæres ned

Peter Vuust er ked af, at musikken er på vej væk i vort samfund. Den bliver skåret ned i skoler, seminarier og på gymnasier.

»Folk sang f.eks. bedre i gamle dage, da der var langt mere korsang alle steder. Musik kan jo gi' fantastiske følelsesmæssige oplevelser, og selv om vi har en undervisningsminister, som jeg tror elsker musik, er tiden sådan, at musik bliver det skåret væk mange steder,« konstaterer Peter Vuust.

For ham er musik lig med fællesskab ...og en masse andre ting.

»Jeg har personligt en fantastisk glæde ved musik. Det er en ubestemmelig følelse, og man lærer at lytte til musik, at udfordre sig selv. Hvis man ikke bliver udsat for forskellig musik i sin skolegang, så er der en tendens til, at det musik folk lytter til, er efter laveste fællesnævner. I

dag kan man som musikforbruger vælge meget mere, og man kan vælge kun at høre det man kan li'. Det er noget ensopret,« mener han.

For den almindelige lytter er musik noget, der giver en følelsesmæssig oplevelse, som man kan dele med andre og få den samme følelse sammen med.

»Musikken har evnen til at påvirke vore følelser, som andet ikke kan. Musik kan ændre dine følelser og sætte os i den rette stemning på det rette tidspunkt.«

Selvtillid

Ved udøvere af musik viser hjerneforskningen, at hjernen ændrer sig, når vi spiller musik. Det påvirker de kognitive systemer. Musik bruges derfor også til genoptræning af folk, der har fået en hjerneblødning. Det er der gode erfaringer med.

I forhold til opdragelse og dannelse, siger Peter Vuust:

»For at afkode de ting, musik gør ved én, er det vigtigt med et detaljeret kendskab. Man skal opdrage folk med musik. Musik er jo et stærkt kommunikationsmiddel, og det kan være et farligt virkemiddel. Prøv at tage musikken væk fra en Hitchcock film f.eks., så finder man ud af, hvor meget musikken betyder for filmenes spænding og uhygge.«

Musikidentiteten er vigtig for den enkelte skole.

»Jeg kender Galten Lilleskole, der i hvert fald dengang havde en god musikalsk profil. Når skolerne skal konkurrerer, er en sådan profil en væsentlig ting. Noget man som forældre overvejer i sit valg af skole. Jeg har også overvejet at sætte mine børn i friskole, men de har det godt, hvor de er,« siger Peter Vuust.

Han har to drenge på 8 og 11 år, de spiller musik, og det er en stor del af deres identitet.

»Det er en fantastisk væsentlig ting, at de spiller musik og elsker det. F.eks. omkring indlæring, er det en klar styrke og desuden er man noget, hvis man kan spille musik. Musik giver selvtillid, og det er en vigtig forudsætning for at lære noget som helst andet,« mener Peter Vuust.

Han tror på Howard Gardner og de mange intelligenser, og det at man har mange forskellige indgange til viden. Han kommer med et eksempel fra sin egen skoletid:

»Jeg havde en meget engageret engelsklærer, og han gennemgik de to Beatles sange "When I'm sixtyfour" og "A Day in Life" – det kan jeg virkelig huske, og det gav mig lyst til at gå i dybden med de engelske tekster. Det koblede ligesom tingene for mig, og generelt gør musik og rytme det f.eks. meget lettere at lære rim og remser. På den måde kan musikken være en klar vej ind til andre fag,« pointerer Peter Vuust.

”Vi kæmper meget for det kreative, men vil samtidig det faglige. Det supplerer hinanden fantastisk godt. Forskning antyder, at det kreative er vejen til det faglige. Det tror jeg på, selv om det er ikke entydigt”

Musik giver sociale kompetencer hos alle

Foto: Bobby Zachariae

»Musik er et andet sprog – det er historier, følelser, tanker mm. man oplever og lærer. Man får simpelthen flere sprog og andre udtryk,« mener Bobby Zachariae.

Han har siddet i bestyrelsen for N. Kochs Skole siden 1999, og har været formand siden 2001. Han er desuden professor, cand.psych og dr.med med speciale i sundhedspsykologi ved Århus Sygehus og Psykologisk Institut.

Han slår fast, at musik giver sociale kompetencer hos alle.

»Vi har musik fra børnehaveklassen til 9. klasse. Musikken er opstået, fordi der har været personer, der har brændt for det. Mange nye lærere har tilført det energi gennem tiden, og mange lærere spiller selv. Det smitter jo børnene. Musik er en meget vigtig del af skolens profil, og vores nyeste tiltag er en musik-10. klasse i samarbejde med Det Jyske Musikkonservatorium. Og jeg må sige, det går skide godt,« pointerer Bobby Zachariae.

Skolen har mange elever udefra i 10. klasse, der udover musik også har medier og fodbold som linietilbud.

Skolen, lærerne og bestyrelsen kæmper meget for det kreative, men vil samtidig det faglige, fordi det supplerer hinanden fantastisk godt. Det gi'r identitet. Både til skolen, fællesskabet og den enkelte.

»Det er identitet på alle niveauer. Det er selvværd. Det giver dig en værdi, der støtter selvværdet. Som skole gi'r det også identitet. Børnene forholder sig aktivt til hinanden, og det er fællesskabs skabende. Det giver vi-følelse, samhørighed. Musikken er vigtig i skabelsen af den vi-følelse. Specielt i disse jeg-tider. Og Kochs Skole ville ikke være det samme uden musikken,« mener Bobby Zachariae.

1. Sing
2. Let
3. B
4. Slip
5. Thank
6. Want
7. Rainbow
8. Rump
9. Family
10. ...

Vi har jo kun et liv

Kochs Skole har årligt Vårmarked, hvor alle spiller for hinanden. Desuden har de et arrangement på spillestedet Train for musikskoler, hvor alle spiller og performer. Derudover har de musicals, klassearrangementer, årgange mm. Alt sammen arrangementer, hvor musikken er det bærende og det, der samler børn, lærere og forældre.

»Folk synes musik er fedt, og vi har jo kun et liv. Det at spille sammen er alene et vigtigt samvær, og musik giver livskvalitet – det må ikke glemmes. Men det er også det at stå over for et publikum - man skal udtrykke sig over for andre, og det øger ens evner i at udtrykke sig. Og specielt overfor en stor forsamling,« mener Bobby Zachariae.

Målet med musikken og det kreative er også, at børnene tror på sig selv og siger deres mening.

»Når børnene går ud af Kochs Skole er de fremme i skoene, og de siger gerne hvad de mener, de står frem. Det hører vi fra gymnasiet. De er gode til at være på banen som sociale, selvstændige mennesker, og det er i sig selv en vigtig social kompetence, som musikken er med til at skabe,« siger Bobby Zachariae.

Han mener ligefrem, at det er Kochs Skoles identitet, de har med i bagagen, når de forlader skolen. En identitet de bruger resten af livet.

Musik for alle

Musik må ikke blive udelukkende for de allerbedste. Alle skal kunne være med.

»Der er god opbakning i bestyrelsen, og musik er en vigtig del af Kochs Skole. Men! Det må ikke blive for elitært, og vi sørger hele tiden for at få så mange som muligt med. Derfor skal niveauet være afbalanceret. De gode skal til gengæld også have lov til at udvikle sig, uden at det går ud over de andre,« pointerer Bobby Zachariae.

I skolens målsætning står der bl.a.:

”Vi vil være ”verdens bedste skole” - for børn. Derfor er det vigtigt, at både børn og voksne er engagerede i ’livet’. Det vil sige, at de er nysgerrige mennesker, som kan argumentere og arbejde selvstændigt og som er engagerede i demokratiets funktioner i skole og samfund. Vi ønsker en skole, hvor børn og voksne har lyst til at arbejde kreativt og tage ansvar for deres eget og andres liv.”

Bobby Zachariae giver sit bud på, hvordan målsætningen og fremtiden for skolen skal gå op i en højere enhed med hensyntagen til både det faglige og det kreative:

»Vi skal være opmærksomme og flyde med strømmen, men vi skal også skabe vort eget flow. Det betyder bl.a. at vi skal følge med i Pisa-undersøgelser o.lign. Men det skal ske i synergi med det kreative. Vi skal lave individuelle, faglige projekter, hvor det kreative også er en vigtig del - f.eks. i kombinationen musik/matematik. Vi skal prøve nye pædagogiske former, nye læringsformer, hvor man kombinerer det hele i en symbiose. Musikken skal selvfølgelig også udvikles, og den kunne f.eks. løftes med en højere teoretisk tilgang. Det vil også falde i hak med vort samarbejde med Musikkonservatoriet, og det kan kun blive en win/win situation,« mener Bobby Zachariae.

En verden af musik

Århus Friskole har altid været meget stærke på musik og bevægelse. Mange musikere har gået i skole her, og musikken er et middel til at rejse ud i verden og skabe kontakt til fremmede mennesker. "Grundlæggende kan mennesker godt li' at spille musik, og der er en nydelse ved at spille. Musik er et super godt sprog, som alle kan tale. Musik er fællesskab"

Ordene kommer fra Erik Westberg. Efter 20 år som musiklærer på det musikalske friskole-lokomotiv, Århus Friskole, stopper han her til sommerferien. Han kom til Århus Friskole som elev i 4. klasse i 1968. Han gik ud af 10. klasse i 1974, havde mødt sin kone Eva på skolen, og deres tre børn har alle gået der. Deres første barnebarn begynder på skolen efter sommerferien. Efter 10. klasse spillede han i forskellige bands, men blev ret hurtigt vikar på skolen. Det blev til et længerevarende vikariat, så fik han et barselsvikariat på Galten Lilleskole, og endelig blev han ansat på Århus Friskole.

Han står bag cd-aktuelle EW & The Gogobusters, han har en jazztrio sammen med Leif Falk og Ed Jones, og han spiller trompet for reggaebandet BliGlad. Han har spillet bas og trompet, siden han var 14 år, og har spillet i et utal af Århus bands. Musikken har fyldt det meste af hans liv, og han har rejst verden rundt med den.

Da han begyndte som musiklærer som arvtager efter Leif Falk, Ed Jones m.fl. var der ikke musikundervisning efter 7. klasse. Og skolens bigband kom først senere. Der var i det hele taget en lang periode, hvor der ikke var en fast musiklærer. Men meget af det fik Erik og skolen lavet om på.

»Med 5., 6. og 7. klasse oplevede jeg, at de blev gode, og det var ærgerligt, at de skulle slippe musikken dér. Det sagde jeg på lærermødet, og det kunne de godt forstå. Så indførte vi musik i de store klasser. Beslutninger er nemmere at få igennem på Århus Friskole, hvis der er noget man meget gerne vil, og der er opbakning fra kollegerne, hvis man brænder for noget,« siger Erik Westberg.

Senere blev det også vedtaget, at der skulle være to musiklærere. Først og fremmest for at få mere bevægelse og dans hos de store. Med Annli Falk som lærer var starten til en stor bevægelseskultur lagt.

I dag er der musik fra 2. til 9. klasse, og det er få steder i landet, hvor der er så meget musik. Skolen er i høj grad søgt, fordi musikken betyder så meget. Fordi den er stærk og rækker sine tråde langt ud. Også efter endt skolegang.

Musikken er med i alt

»Ingen synes, at musikken fylder for meget. Tværtimod. Vi har altid haft en stærk musik- og bevægelseskultur, og det er tydeligt at mærke, at alle har nydt glæde af det gennem mange år. Alle bakker det op, og skolen har mange arrangementer, hvor musikken er det bærende,« fortæller Erik Westberg.

Blandt de store musikalske omdrejningspunkter er 8. klasses tur, der ofte går til musik- og bevægelsesstærke lande som f.eks. Cuba, Brasilien, Ghana, Tanzania m.fl. Klassen er afsted en hel måned med to-tre lærere. Desuden er skolen primus motor i festugeoptog i Århus, de har en Høstival i august, hvor alle nuværende og gamle elever mødes, spiller musik for hinanden og i det hele taget er sammen omkring skolen. Derudover er der musicals i flere sammenhænge.

»Det vigtige er, at alle børn spiller til alle fester, og skolen bruger musikken aktivt på mange gode måder. F.eks. tager klasselærerne ofte med ud i 7. klasse for at tjene penge til udlandsturen ved at spille. Musikken er i det hele taget meget integreret del af 8. klasses turen: De tjener penge ved at spille, inden de tager af sted, de laver et show med musik og dans, som de viser når de er ude at rejse, og de bearbejder det, når de kommer hjem og viser det for andre. Det kan kun lade sig gøre, hvis alle lærerne er med i det,« siger Erik Westberg.

At vokse som menneske

På 8. klasses rejserne møder eleverne verden og fremmede mennesker med musikken som døråbner.

»Man kan møde andre folk i fremmede lande på flere måder – f.eks. ved at være høflig, snakke og gi' hånd. Eller man kan spille og danse for dem, for hinanden. Det gør det hele meget nemmere, og man får en naturlig kontakt og interesse for hinanden. Musikken hjælper meget med til, at børnene lærer noget og vokser som mennesker. De lærer enormt meget derude,« fastslår han.

Og han ved, hvad han taler om. Han har været af sted på 8. klasses tur 14 gange. Det har selvsagt givet store oplevelser på nethinden, og en vigtig del er at formidle oplevelserne, så man kan dele dem med andre. Ved bl.a. at lave et show, som de tager ud og viser til andre skoler.

»Når vi er kommet hjem, er der et stort samarbejde med elever og alle lærere. Det er filtret ind i hinanden, så alle fag kommer ind i projektet. Mange af børnene står for 1. gang ved fremlæggelsen og skal sige noget foran en stor forsamling. Det er grænseoverskridende og udviklende,« mener Erik Westberg.

Fra skolens mange rejser er der også kommet en frugtbar udveksling den anden vej. Specialet i forholdet til Cuba og Brasilien.

»Det er sket mange gange, at de er kommet her hos os efterfølgende. Vi har så spillet sammen, lavet workshops og undervisning. Uden musikken, ville vi ikke have haft den udveksling! Musikken har banet vejen, og i det hele taget besøger vi mange musikskoler, når vi er ude at rejse.«

Ikke noget uden musikken

Århus Friskole har også børn, der næsten ikke gider spille musik – men de har det ikke svært i fællesskabet. Når skolen laver musical f.eks. er mange fag involveret i et stort samarbejde. Det giver plads til alle børnenes styrker.

»Mange har sagt, at de er vildt glade for at ha' lært musik her. Nogle af vores elever ville nok ikke ha' været noget uden musikken. I dag lever de af at spille musik, og flere herfra har en musikalsk identitet, der betyder alt for dem,« siger Erik Westberg.

Fællesskab gennem musik opstår i mange situationer - f.eks. i en klasse.

»Igennem mange musiktimer indser de, at de er nødt til at yde noget hver især. Der skal et samarbejde til, før det bliver godt. Så de lærer i den grad at samarbejde gennem musikken. Samarbejde er dog ikke altid nok. Der skal være nogle éner, der er specielle og vil noget særligt. Lidt egoistiske, så de skubber det et andet sted hen. Det skal være et godt mix af fællesskab og personlighed,« mener han.

Høje krav

Alle klasser har hver deres kvaliteter, og de er meget forskellige.

»Det sociale i en klasse skal være på plads, før man spiller musik. Det er selvforstærkende, hvis det kører, og det gør det næsten altid. Musikken har aldrig været trængt af Pisa-undersøgelser, test mm. her på skolen. Der er høje krav til musik på Århus Friskole, og det kan være hårdt at være musiklærer med megen forberedelse. Vi skal jo udvikle os hele tiden, og jeg skal udvikle mig. Derfor har jeg hele tiden prøvet at interessere mig for, hvad børnene godt kan li'.

Skolen har også komplet optage- og redigeringsudstyr til lyd og video, og børnene bliver efterhånden dygtige til at bruge det til demoinspilninger, musikvideoer mm. Instrumentundervisningen organiserer børnene selv, og de underviser hinanden i seks forskellige instrumenter. Forældrene spørger f.eks. en af musiklærerne, hvem der spiller klaver, og de henviser så til en større elev. Denne kultur er guld værd.

»Kulturen og helheden på skolen har været stærk i mange år. De små ser de store og så videre. Sådant er det bare. Her er rigtig fed musik, som børnene spiller, og der er et kæmpe fællesskab mellem børn og lærere og forældre,« siger Erik Westberg.

En epoke er slut for ham på Århus Friskole. Men det betyder ikke, at han læner sig tilbage. Og musikken vil helt sikkert blive båret videre af andre og nye kræfter. Skolen har ansat Johan Lyhne som Erik Westbergs afløser.

»Jeg satser mere på at spille musik selv, og jeg er med i flere bands. Lige nu har jeg travlt....jeg kunne måske godt tænke mig et job, hvor man ikke skal tænke en skid...og så måske et lille smut til Cuba. Livet handler jo også om at ha' det godt.«

Lilleskolerne øger serviceniveauet

Målrettet nyheder i tre spor

Lilleskolen juni 07

**et skoletidsskrift henvendt til medarbejdere,
bestyrelsesmedlemmer og interesserede forældre.**

Skole **posten**

**et digitalt nyhedsbrev til skolernes daglige ledelse
og administration**

Bestyrelses **posten**

**nyt digitalt nyhedsbrev til skolernes
bestyrelsesmedlem**